

Kvennablaðið kostar 1 kr. 50 au. inn-
anlands, erlendis 2
kr. (66 cent vestan-
hafa) $\frac{1}{2}$ verðsins
borgist fyrirfram, en
 $\frac{1}{2}$ fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Uppsögn skrifleg
bundin við ára-
mót, ógild nema
komin sé til út-
get. fyrir 1. okt
og kaupandi haf-
borgað að fullu.

20. ár.

Reykjavík, 28. febrúar 1914.

N. 2.

Hvað ætla konur að gera við kosningarréttinn?

(Úr fyrirlestri fluttum í K. R. F. Í. af B. B.)

Þannig spyrja margir. Sumir fyrirhuga, sumir í skopi, sumir mjög vantrúarlega, og sumir af áhyggju og umhyggju fyrir því, að konur hafi hvorki hæfileika krasta né þroska, til að taka að sér allar þær skyldur, sem réttindunum fylgja.

»Kvenfólkið er yfirleitt, og á að vera, svo hreint og saklaust. Það mundi að eins saurga sig á stjórnmalunum og spilla kvenedli sínu«, segja þeir. »Pólitíkin er svo rotin og saurug — hún saugar allt, sem nálægt heppi kemur«.

»Já — það er einmitt ein af fyrstu ástæðunum til þess að við viljum fara að vinna með ykkur«, segja konurnar. Við erum vanar að halda heimilunum ykkar hreinum. Í opinberu malunum hafið þið verið einir um hituna, þar segið þið að allt sé saurugt og óhreint. Þá veitir ekki af að við komumst þar að, til að hreinsa þar til líka«.

Og þetta hafa þær gert, þar sem þær hafa komist að löggjafarvaldinu með fullkomnu stjórnmála jafnrétti. En það er ekkert ahlaupaverk, og engin furða þótt því verði ekki kipt öllu í liðinn á fyrstu árum.

Það fyrsta, sem verður fyrir konum, er auðvitað að fá bætt sín eigin kjör, sem lengi hafa verið þröng. Í gegn um margar aldir er það orðin venja og hefð, að konur og karlar skifti þannig með sér störfum, að konurnar hafi barnaup-
eldið og heimilin á sinni könnu, undir yfirum-
sjón karlmanna, en að þeir hafi að öðru leyti öll völd og stjórn heimsins í sinni hendi. Þannig hefir það smám saman orðið að reglu, að þeir sjálfir semdu lögin fyrir hvorutveggju kynin, og að þeir mettu gildi starfa hvorutveggju. En með því allir fjármunir heimsins voru undir þeirra hendi, þá var þeim auðvelt að setja launa-
hámarkið fyrir hvorutveggju störf. Af þessari valdstjórn þeirra, hefir það líka leitt, að þeir gátu skift verkunum niður, eins og gert hefir verið.

Sjálfum sér skiftu þeir fræðslunni og þekkingunni, ásamt þeim störfum, sem þar af leiddu, og þeim launum, sem þeim fylgdu. Konum skömtuðu þeir þau störf, sem þeir hvorki vildu né gátu leyst af hendi, oft og tíðum. Þau störf alitu þeir að engan undirbúning þyrftu né sérstaka þekkingu. Því væru þau líka litilla launa verð. Á þenna hátt dæmdu þeir verðmæti kvennaverkanna.

Af þessu fyrirkomulagi hefir það leitt, að kvenastörfin hafa orðið í minni metum, en störf þau, sem karlmenn hafa ætlað sjálfum sér, því til margra starfa karlmanna hefir þurft sérmentun og lengri eða skemri undirbúning. En hvorki að þessari fræðslu, eða þeim störfum, hafa þeir til skams tíma hleypt konunum. Þeir vissu að það var öruggasti vegurinn til að halda völdunum um langt skeið, að halda þekkingunni fyrir sig eina, svo enga samkeppni væri að óttast. Og skapa um leið það almenningsálit, að konur hvorki gætu tekið þátt í þeim störfum eða námi, né heldur mundu vilja það til lengdar.

Samkvæmt þessu hefir því uppeldi barnanna verið hattað um margar liðnar aldir. Drengirnir voru aldir upp og ætlaðir til að verða sjálfbjarga menn. En konurnar til þess að verða ósjálfstæðar alla æfi, undir stjórn og handleiðslu einhvers karlmanns, föður, bróður, eiginmanns eða húsbónda. Og úr þessari böndabeygju var þeim hér um bil ómögulegt að komast, meðan öllu var haldið fyrir þeim: völdum, fjárraðum og fræðslu.

Stærsta syndin, sem karlar hafa drýgt gegn konum í þessu efni, er það, að mynda það almenningsálit og fá konurnar sjálfar til að trúa því, að þær þyrftu svo lítillar þekkingar með, að þeim væri nóg að læra fyrstu byrjunina á öllu, sem þær fengjust við. Meira væri óþarfi. Með þessu hefir nám flestra kvenna orðið að eins kak, sem þær aldrei hafa getað fengið verulegt gagn af. Skadlegast af því öllu var þó það, að konurnar fóru sjálfar að trúa því, að þetta væri nóg. Karlmennirnir sjálfir skildu mjög vel að þetta var enginn lífsvegur. Þeir lærðu fljótt að mynda félagskap til að vernda atvinnu sína,

og þeir fundu líka að þekkingin var vísasti vegurinn til að geta leyst störf sín vel af hendi. Þeir sköpuðu sinn iðnað og tóku vísindin í þjónustu hans. Aldrei datt þeim í hug, að fyrir sjálfa sig væri nóg að læra að eins byrjunina, eins og þegar þeir voru að setja dætur sínar til einhvers náms, sem þær áttu að ljúka af á fáum vikum. Sjálfir þurftu þeir mörg ár til einfaldasta iðnnáms, og áratugi til vísindanámsins. Þeir vildu ganga til botns, vildu búa svo um, að þeir hefðu gagn af því. Og það var þeim hægt, því þeir höfðu sjálfir völdin og peningana — konurnar höfðu hvorugt — það var munurinn.

Auðvitað verður því ekki neitað, að konurnar hafa samt sem áður unnið sinn hluta í þjóðfélögunum vel og dyggilega, þrátt fyrir það, að tækin, sem þær hafa halt til þess, hafa verið af skörnum skamti. Þær eru þó hinir eiginlegu upphafsmenn og frumkvöðlar margsháttar iðnaðar, með því heimilisiðnaðurinn er að mörgu leyti í fyrstunni þeirra verk og uppfundning. En eftir því, sem þekking manna jókst, þá kom það í ljós, að heimilisiðnaðurinn einn, eða handavinnan var seinlegur og dýr iðnaður. Smám saman fóru menn að finna upp ýmsar vélar til þess, að leysa margt af því af hendi, sem konur höfðu gert á heimilunum. Sú vinna varð margfalt ódýrari. Þetta feldi verðmæti heimavinnunnar enn þá meira í gildi. Með ári hverju gekk þannig hver iðnaðargreinin á fætur annari undan heimilunum og yfir í hendur verksmiðjanna. En það hafði aftur þær afleiðingar, að þá urðu margar konur atvinnulausar og urðu að leita hennar út fyrir heimilin. En þá vantaði þær kunnáttuna til jafns við karlmennina. Og að flestum embættum og vellaunudum sýslunum gátu þær heldur ekki fengið aðgang, þótt þær hefðu haft sömu þekkingarskilyrði. Þá komu lögin — sem karlmennirnir höfðu sett — í veginn. Þær urðu því að gera sér gott af þeim störfum, sem minstan undirbúning úrheimtu og venjulegast með því að gera sér gott af miklu lægri launum fyrir þau, en karlmennirnir höfðu áður haft við þær stöður. Annars fengu þær ekki aðgang. Og aðalástæða þess, að slíkt kom til mála, var þekkingarleysi kvennanna, kunnáttuleysið á störfunum. Ella mundi þeim aldrei hafa verið boðnir slíkir afarkostir. Og það, sem verst var, þetta varð að venju. Svo, þó konur síðar færu að læra á sama hátt og karlmenn, þá var hér sköpuð launavenja, og sömuleiðis sú venja, að í þessar stöður budust svo margir, sem ekki höfðu neinu til

undirbúnings kostað, og gerðu sér því gott af sultarlauninum, til að hafa eitthvað, að þeir boluðu oft hinum burtu, sem höfðu sæmilegan undirbúning og heimtuðu líka sæmileg laun. Um erfiðisvinnu, sem engan undirbúning þurfti, tór eins. Þar gengu karlmenn fyrir og báru við sínum meiri líkamskröftum og úthaldi. Og þótt hvorutveggju, karlar og konur, leystu af hendi jafngott og mikið verk, þá var niðurstaðan sú sama: Karlmaðurinn fékk hálfu meiri laun, eða jafnvel $\frac{2}{3}$ hlutum hærri laun en konurnar. Svona er almenningssalitið og venjan ísk.

Þetta er undirrótin að kvenréttindahreyfingu unni allstaðar í heiminum. Og þetta er líka eitt af því allrafyrsta, sem konur um allan heim eru að leitast við að laga, og munu laga, þegar þær verða löglegir borgarar þjóðfélaganna. Sömu laun fyrir sömu störf á öllum sviðum, það er kvennanna fyrsta krafa.

En til þess að geta leyst jafn góð og mikil störf af hendi, þurfa konur sömu þekkingu og mentun í öllum greinum og karlmennirnir. Sama uppeldi fyrir drengi og stúlku: að því leyti, að gera hvorutveggju að góðum sjálfstæðum borgurum í þjóðfélaginu, sömu mentun og sama rétt til að gera sér hana arðberandi. Sérþekkingu og iðnnám, bæði á heimilunum og utan þeirra, eins fyrir stúlku og pilt. Sama rétt að öllum embættum, sýslunum og stöðum. Yfir höfuð sömu lífsskilyrði.

Þetta er þeirra önnur krafa.

Þetta er þungamiðjan í öllum kröfum kvenna. Fjárhagslegt jafnrétti, og sömu lífsskilyrði í uppeldi og þekkingu, jafn aðgangur að öllum embættum og sýslunum þjóðfélaganna. Jöfn hluttaka yfir höfuð til þess að vinna að velferð og þroska sjálfra þeirra og barna þeirra. Til þess að vera með að bæta úr meinum mannfélagsins og leggja sinn skerf til að laga það, sem aflaga hefir farið hingað til.

Og til alls þessa er kosningarrétturinn fyrsta sporið. Hann er sá lykill, sem lýkur upp öllum dyrum fyrir kjösendunum, og veitir þeim vald og möguleika til að laga það, sem aflaga hefir farið í opinberu lífi, iðnaðar- og einkamálum, með frjalslegum, réttlátum lögum og landstjórn.

Að öllu þessu eru konur farnar að vinna af kappi, þar sem þær hafa fengið kosningarrétt. Í Finnlandi, Ástralíu og ýmsum fylkjum Bandaríkjanna, hafa konur þegar fengið allmiklu ágegn, í ýmsum greinum. Í Kaliforníu t. d. fengu konur kosningarréttinn 1911. Á þessum tveimur

árum hafa þær komið ýmsum góðum lögum þar fram, enda hafa þær líka komist sjálfar þar að þingmennsku. Það var í október 1911, sem þær fengu kosningarrétt, um 600 000 konur. Þær höfðu í fjölmörg ár aður leitast við að fá vændiskvennahús afnumin með lögum, en ekki fengið því framgegn. Sömuleiðis að fá hækkaðan giftingaraldur kvenna upp í 18 ár, og að báðir foreldrarnir hefðu jafnan rétt til að vera fjárhaldsmenn barna sinna. — Fyrsta árið, sem þær höfðu kosningarrétt, þá komu þær öllum þessum lögum fram. Það sýnir augljóslega muninn á beinu og óbeinu áhrifunum, og hvaða vald kjörseðillinn gefur. Af öðrum lögum, sem sérstaklega var þakkað konunum að þær hefðu komið fram voru:

Lög, sem skylduðu föðurinn að sjá um sín óskilgetnu börn.

Lög um lagmark vinnulauna, og stytta vinnutíma fyrir konur og börn.

Lög um barnagärða.

Ýmisleg bætandi skólalög.

Lög um eftirlit með máli og vog, og strangara eftirlit með öllum matvöruverzlunum.

Þetta allt er svo kunnugt og margt fleira þessu líkt, að stórhlaðið »Times« í London hefir flutt langa grein um þetta mál, og er það þó andstætt jafnrétti kvenna. Síðast í greininni tekur það upp orð alpekts ameríks lögfræðings, William W. Morram:

„Mér sýnist að margar konur, sem áður kærðu sig ekki um kosningarrétt í öllum málum, noti nú þenna rétt, með alvarlegri tilfinningu um skyldur sínar, og að hluttaka þeirra hafi bætandi áhrif á opinbera lífið, einkum í sveita og bæjapólitíkinni, t. d. viðskjandi vndrykkju. Fyrir fáum árum voru knæpunar aðalvaldið í héraðapólitík þessa fylkis. en nú er þetta vald að hverfa, sem eg þakka aðallega áhrifum kvenkjósendanna“.

Og síðast í greininni segir hann um hin góðu áhrif kosningarréttarkvenna:

„Heimilin hafa ekki eyðilagst, hjónaböndin hafa ekki hætt, barnafæðingum hefir ekki fækkað, vegna kosningarréttar kvenna. En í stað þess hafa bæði konur og karlar fengið næmari og alvarlegri skyldu- og ábyrgðartilfinningu. Og bæði hjá löggjöfunum og í löggjöfinni ber meira á hærri siðferðisbrag og alvarlegri tilraunum í þá átt að gera bæði borgirnir og sveitirnar yfir höfuð hettuminni fyrir börnin, þegar þau yfirgefa hin umhyggjusömu móðurheim kynni. Konurnar í ríkjum þeim, sem fengið hafa kosningarrétt, vinna ekki einungis að velferð sinna

eigin barna, heldur einnig fyrir börn þeirra kvenna, sem ekki eru jafnvel settar“.

Það yrði langt mál að telja upp öll þau mál, sem konurnar eiga að berjast fyrir og eru að berjast fyrir að fá framgengt. Öll þau siðgæðis og mannúðarmál, auk þess, sem þær hvervetna leitast við að bæta fjárhagslegar og réttarfarslegar ástæður kvenna. Hvernig öll þeirra viðleitni fer í þá átt, að vernda börnin og fá þeim trygt gott uppeldi og góð lífsskilyrði. Hvernig þær leitast við að bæta kjör fátæklinganna, og létta af þeim tilfinnanlegustu örbyrgðinni með ýmsum sanngjörnum lögum, t. d. almennum lífsábyrgðarlögum, ábyrgðarlögum handa fátækum sængurkonum, ábyrgðarlögum gegn slysum fyrir verkafolk, ströngum hegningarlögum fyrir siðbrot gegn konum og börnum o. s. frv.

Hér á landi hagar nokkuð öðruvísi til. Vér höfum ekki enn þá neinn verksmiðjuíðnað sem teljandi sé, sem taki konur burt frá heimilum sínum. En — við höfum fengið miklu minni mentun hingað til, en konur margra annara landa. Bóklega lærdóminum þarf ekki hédan af að vera svo hætt, þegar um hærri námsstofnanir er að ræða, úr því vér höfum jafnan aðgang að þeim öllum og karlmenn. En verklega þekkingu vantar okkur alveg, alla iðnaðarþekkingu og iðnám. Og yfir höfuð allt sérnám. Við höfum ekki einusinni tók á að læra til gagns hússtjórn né barnauppleldi, sem karlmennirnir þó segja að sé aðalættunarverk okkar, að leysa vel af hendi. Og flestar, þær verklegu stöður, sem konum standa opnar bjóða að eins sultarlaun. Alþýdumentun vor er ófullnægjandi, og aldur barna, sem ætlað er að vinna eftirlitslaust fyrir sér of lagur o. s. frv. Og síðast en ekki sízt — öll þau ranglátu ójafnaðarlög, sem við lifum undir, sem setja okkur skör lægra í mörgum efnum en karlmennina. Tökum til dæmis alla hjónabandslöggjöfina, sem allar Norðurlandþjóðirnar sitja nú á rökstólum við að laga hjá sér. Allar hafa þær leitað umsagnar kvenna sinna um þau lög, eða boðið þeim að leggja fram tillögur sínar í þeim efnum. Í Svíþjóð hafa 3 konur líka átt sæti í nefnd þeirri, sem um þessi mál fjallaði. Og í Noregi og Danmörku hafa konur lagt tillögur sínar fram fyrir nefndina og almenning. — Og svo eru öll sveita- bæja- og héraðamál, sem konur hafa nú ekki einungis rétt, heldur og skyldur til að taka þátt í. Þar er margt fyrir þær að vinna.

— Nei, við konurnar þurfum ekki að vera í ráðaleysi með til hvers við skulum nota kosning.

arréttinn okkar, þegar við loksins fáum hann, svona fyrstu hundrað árin á eftir.

Gönuhlaup æskulýðsins.

Ábyrgð kvenna á æskulýðnum.

Snemma í vetur hélt hinn frægi sænski fyrirlesari og rithöfundur, frk. Ellen Key, tvo fyrirlestra um þetta efni, eftir beiðni jafnaðarkvenna-klúbbsins í Stokkhólmi. Þótt það væri ekki í fyrstu tilgangur höfundarins að gefa þessa fyrirlestra út, þá hefir hún þó nú gefið leyfi til þess, eftir almennum bænum og áskorunum manna.

Því miður hefir íslensk alþýða lítil eða engin tök á að kynnast ritverkum og lífs-skodunum þessarar heimsfrægu konu, sem þó hefir orðið manna mest fyrir hördum og illgjörnum árásum fyrir skoðanir sínar, sem ýmisir hafa talið ósiðlegar. Þessir fyrirlestrar taka því fram ýmislegt af því, sem menn hafa viljað gera að hennar kenningu, og mótmæla því algerlega.

Vér viljum því hér gefa nokkra aðal-drætti úr þessum fyrirlestrum, svo menn geti séð afstöðu hennar og skoðanir í ýmsum uppeldis og siðgæðis málum.

Hún byrjar fyrirlestrana með því að minna á, að stór opinber siðgæðifundur, sem haldinn var í Stokkhólmi, hafi látið það álit í ljósi, að mikil siðferðis-afturför væri að breiðast úr í Svíþjóð. Þetta væri talið áreiðanlegt, ástæðurnar til þess ýms utanaðkomandi áhrif og atvik, sem yrði að vinna á móti með ýmsum valdboðs og nauðungarlögum.

Ellen Key áleit orsakirnar til þessa þjóð-félagsmeins liggja miklu dýpra, og að hvorki mætti né væri gagnlegt, að grípa til nauðungarlagabóða gegn því. Ýms stærri siðferðisbrot sem tekin hefðu verið fram, væru engin nútíma-einkenni. Þau hefðu ætíð á öllum öldum komið fyrir, því á öllum öldum og hjá öllum þjóðum hefðu jafnan verið til einstaklingar, með ákøfum

tilfinningum og girndum, sem engin lög hefðu getað stílt. Fyrir 30 árum síðan hefði sænskur prestur gefið fyrirlesaranum í skyn, að hann gæti skýrt frá voðalegu framferði hjá fermingarbörnum og hjónum. Munurinn væri sá, að áður hefði öllu slíku verið haldið vandlega leyndu. En nú væri þetta gert opinberlega.

Hún sagði að það væri nútíðin — vorir tímar, sem skorið hefði upp herör móti siðferðis-afturförinni, og ofdrykkjunni, sem oftastnær væri undirrótin til allra siðferðisbrota. Ofdrykkjan eyðilegði viljann, og væri mikil orsök í allskonar villum og gönuhlaupum. Sömuleiðis húsnæðisþrengslin og utanheimilisvinna mæðranna, sem yrði til þess að börnin vantaði alt eftirlit. Barnavinna utan heimilis væri líka siðspillandi, því þau vendust á þann hátt við útilíf og götusoll í borgunum, fengju ýmsa siðspillandi félaga, fengju peninga í hendur, sem þau verðu oft til óhollra skemtana o. s. frv., yrðu þannig óþæg og óviðráðanleg fyrir mæður sínar, þótt þær bæði sæju gallana og vildu reyna að bæta úr þeim.

Sömuleiðis áleit hún óholt að ungt, ómyndugt verkafólk fengi í sínar hendur sömu laun og hinir eldri, og hefðu jafnan rétt í félögunum. Það gerði þau ósviðin móti foreldrum þeirra. Áhrif foreldranna og vald þeirra yfir unglöngunum, sem þau áður hefðu gert gildandi, vantaði nú grundvallarskilyrðin: Að barnið væri komið upp á heimilið, vegna uppeldisskyldu heimilisins. Nú væru börnin víða farin að verða húsbændur á heimilunum, sem væri mjög sorglegt tímanna tákn.

Í Þýzkalandi hefði komið fram tillögur, og verið framkvæmdar, í þá átt, að taka nokkuð af verkalaunum ómyndugra og setja það fast í bönkum í sparisjóðsbækur fyrir unglönganna hönd. Það væri æskulýðnum holt og gott og ætli að komast alstaðar á.

Mesta ástæðan til spillingar æskulýðsins áleit E. Key utanheimilisvinnu mæðranna. Þessu til sönnunar sagði ræðukonan frá

því, að hún hefði heyrt ekkju, sem vinni fyrir börnum sínum með því að sauma á saumaverkstæði, segja frá, hvernig sér liði á daginn, af því að vita börnin alveg ein og eftirlitslaus. Af 500 íbúum hússins, væru 300 börn, og sum af þeim reglulegustu fúl-egg, sem mjög líkleg væru til að hafa skaðleg áhrif á hin börnin.

Ellen Key álitur samt, að þau brot, sem æskulýðurinn drýgði, væru hverfandi lítil, í samanburði við þau brot, sem þjóðfélagið drýgði gegn honum, þar sem drykkjurútum, fábjanum og geðveiklingum væri liðið að setja börn í heiminn. — Ennþá ein af ástæðunum til ýmsra villibrauta sem æskulýðurinn tæki, væri tíðarandinn, sem kveikti og glæddi peningasýkina. Ásóknin eftir peningum væri fram úr hófi. Hrópin um þá og kapphlaupin, bergmáluðu milli fjalla og fjöru, til þess að geta satt munadarfýsnirnar. — Eldra fólkið gengi á undan, æðri stéttirnar, eyðilegðu börn sín með óhófi og munadi, og neituðu þeim um ekkert. Lægri stéttirnar fylgdu þessu fordæmi.

Ýms dæmi sagði ræðukonan sem styrkti mál hennar með það, að sparsemi, einfaldur lifnaður og starfsemi á heimilunum skapaði duglegan og heilbrigðan æskulýð. Heimilin ættu aldrei að gefa börnunum *alt*, eða uppfylla *allar* þær óskir þeirra, sem þau þó gætu, efnanna vegna. Aldrei láta þau fara að treysta á óverðskuldaðan auð, t. d. arf, eða foreldra auðlegð og metorð, heldur á sína eigin krafta. En þau ættu samt að fá tækifæri til ýmsra hollra æskuskemtana.

Þjóðfélagið eitt bæri ekki alla sektina fyrir villu æskulýðsins, heldur líka heimilin, og jafnvel miklu fremur. Nútiðarheimilin hafi ekki enn þá fundið rétta meðalveginn milli *réttinda* barnsins og *skyldna*. Hinn rétta heimilisbrag og blæ vantaði oft. Pann blæ, sem bæði vermir og lýsir. — Margar mæður vildu gefa sitt hjartablóð til þess að ná trúnaði og kærleika barna sinna, sem þeim tækist þó

aldrei að vinna minstu vitund, af því þær vöntuðu hin réttu tók.

»Hluttaka kvenna í námi karlmannanna, sporti og skemtunum hefði ekki ætíð orðið til að hækka siðgæðakröfurnar, eins og vonast var þó eftir«. Það sem í æsku minni var kallaður skellubragur — »pig fasoner« —, það mætir manni nú oft í hinum svokölluðu yfirstéttum. Eg verð að leyfa mér að benda á tvö gömul ágætisorð sem heita stjórnn og *sjálfstjórn*, sem eru grundvöllurinn undir öllu uppeldi æskulýðsins. Mættu þessi orð aldrei gleymast þegar á að leiðbeina honum.

»Mér hefir verið borið á brýn að eg stuðli að villu æskulýðsins. Eg reyni að taka þessari ásökun ósköp rólega, því eg veit samvisku mína hreina. Eg veit að þeir unglingar, sem hafa *lesið* mínar bækur, *skilið* þær og *lífað* eftir þeim, hafa verið þeir göfuglyndustu í öllu landinu. Hinir, sem segjast fylgja mínum kenningum, en rangskilja þær, hafa aldrei lesið þær, heldur fengið kenningar sínar að láni úr hinum óhreinu uppsprettum mótstöðumanna minna.

Þegar eg hefi talað um sérkennileika einstaklinganna, þá hefir það ekki þýtt að sleppa lausum öllum dýrlegum girndum, heldur frelsa alla vora beztu krafta. Og þegar eg hefi talað um ástina, hina sterku ást, sem trúbrögð, þá hefir því verið blandað saman við lausung. Og um róginn í Svíþjóð, get eg sannað orð prófessors Sundbergs, að fórnum rógsins megi líkja við mann, sem staddur sé byssulaus mitt á milli villidýranna í frumskógunum. Þessi rógur hafði nærri rekið mig í æflanga útlegð, þótt ástin til ættjardar minnar kæmi mér hingað aftur.

Hún lagði áherslu á það, að ekki *hjónavigslan* heldur *ábyrgðartilfinningin* ætti að ráða hver yrði móðir, að ekki *hjónavigslan* heldur hinn alvarlegi vilji að standa saman í blíðu og stríðu og hin einlæga, sterka ást, ætti að ráða samlífi unga fólksins. Það væri betra að leysa upp hin ógæfusömu hjónabönd.

En til þess að ráða bót á villibrautum æskulýðsins, og til þess að leiða þjóðina áfram í siðgæðilegu tilliti áleit Ellen Key kosningarrétt kvenna besta meðalið.

Við ættum að fara að dæmi Japana í því, að gefa æskulýð okkar siðgæðilegt uppeldi. Við ættum að styrkja ábyrgðar-tilfinninguna, reyna að láta það herra í sálum vorum frelsast frá því lægra. Við ættum að leita að hinum stóra eilífa sannleika í meðvitundinni um gildi sálarinnar. En siðgæði og kristindómsjátning megi ekki blandast svo saman, að ef játningin hrapaði þá fylgdi siðgæðin með. Af vissunni um manngildi vort og möguleikum til að frelsa oss sjálf, gæti æskulýðurinn oft eignast hugsjónir, og með þeim meðvitundina um þann sannleik, sem er aðal-inntakið í anda kristindómsins: »Hvað hjálpar það mannum þótt hann eignist allan heiminn ef hann glatar sálu sinni.

Þegar frúin hafði fjárráðin.

(Þýtt.)

Frú Bohm sat við gluggann við sauma sína og var hugsí. Hún hugsaði og saumaði. Hún gat ekki gleymt því, sem þeim hjónunum hafði farið á milli um morguninn.

Ef einhver hefði drífst að dylgja með það að hr. Bohm væri ekki eins drenglundadur síðan þau giftust eins og áður, þá mundi hún hafa orðið bálreið yfir slíkri aðdróttun. Og þó varð hún að játa það, að núna síðastliðnu árin hafði henni oft dottið það í hug. En það voru líklegast heimskulegar fmyndanir, sem höfðu gægst upp hjá henni, þegar hún gætti ekki að sér. Í raun og veru var hann sjálf sagt jafn drenglyndur og áður. Þetta var víst bara óaðgætni og ekkert annað.

Það var líka svoléiðis mál með vexti, að þar á heimilinu var að eins einn peningakassi, og hann hafði hr. Bohm algerlega undir sinni hendi. Konunni hans, sem áður en hún giftist hafði verið sjálfstæð kona, fanst það ótrúlega auðmýkjandi að verða að neyðast til að betla hvern eyri, sem hún þurfti með, út úr manni sínum, og unnið verða að gera honum grein fyrir því til hvers hver eyrir ætti að notast.

En í morgun hafði þetta þó nærri því orðið henni óbærilegt. Til þess að hlífa sér við þeim óþægindum að þurfa að vera altaf að biðja mann sinn um peninga, þá herti hún upp hugann við morgunverðinn, og bað hann um 15 kr. í einu.

»Hvað ætlar þú að gera með þær?« spurði hann.

»Fyrir skó.«

»Hvað er þetta, 15 krónur fyrir eina skó?«

»Nei,« stamaði hún og varð svo skömmustuleg, eins og hún hefði verið staðin að þjófnaði. »Skórnir kosta bara 9 kr. En eg vil gjarnan hafa svolitla peninga undir minni hendi, svo eg þurfi ekki altaf að vera að ónáða þig.«

Þá tók maður hennar — og hvert sinn sem henni datt það í hug roðnaði nú af gremju — budduna sína upp og fékk henni 9 kr. 75 aura sem hann lagði á borðið hjá henni og sagði: »Þetta nægir víst í þetta skifti.«

Frú Bohm var ágæt eiginkona, og reyndi því til þess að afsaka mann sinn fyrir sjálfri sér. Hún vildi helst fyrirgefa. Svo þegar klukkan í dagstofunni sló 2, þá lagði hún sauma sína frá sér, og fór að dúka borð til miðdegisverðar. — Hún setti ýmislegt smávegis á það, sem hún vissi að honum líkaði vel, og raðaði öllu svo vel og smekklega niður, að það gæfi manni hennar sem besta matarlyst.

Þegar hr. Bohm kom heim til miðdagsverðar, þá heilsaði hann konu sinni ástúðlega eins og vant var, og meðan þau mótudust, þá hældi hann matnum og framreiðslu hennar á borðinu. Þegar máltíðinni var lokið tók hann hana svo í kjöltu sér og trúði henni fyrir því hvað miklu þægilegra og vistlegra það væri að eiga sitt eigið heimili, en að verða að neyðast til að búa í einhverjum af þessum voðalegu matsölhúsum. Það lá ágætlega á honum svo hún fékk kjark til að bera upp fyrir hann tillögu.

»Erk. Ryman hefir komið hingað í dag.«

»Svo? — Tískusaums-daman?«

»Já. Hún spurði mig hvort eg hefði ekki tíma til að skreyta fáeina hatta fyrir hana.«

»Svo? Nei, nú skal eg segja þér nokkuð: Konan mín vinnur ekki fyrir tískusaumsdömur.«

»O, viltu samt ekki lofa mér það, góði minn.«

»En hvers vegna? — Hvernig í dauðanum hefir þér dottið þetta í hug?«

»Jú, — eg vildi segja hafa svolitla peninga handa sjálfri mér,«

»En þú hefir noga peninga. — Alt sem eg á, er líka þín eign.«

»Já, það segir þú altaf Tom, en þú veist ekki hvað erfitt mér er að verða að biðja þig um hvern eyri.«

»Heimskinginn þinn. Hefi eg nokkur tíma neitað þér um þá, þegar þú hefir bedist eftir þeim. Eg skil ekki hvernig þér getur verið það svona erfitt.«

»Jú, eg er viss um að þér mundi finnast það líka.«

»Nei, það mundi mér alls ekki finnast til um. Mér findist ekkert að því að biðja þig um peninga.«

»Þykir þér þá nokkuð fyrir að við gerum dálitla tilraun með það?«

»Nei, ekki það allra minnsta. En eg skil ekki hvernig því ætti að vera háttað.«

»Viltu þá reyna það, ef eg finn út ráðið til þess?«

Já, því þá ekki? en

Já, nú skaltu hlusta á mig. Eg á enn þá dálitla peninga í bankanum, sem eg sparði saman áður en við giftumst. Þá tekeg nú út og brúka handa okkur sameiginlega. Þegar mánuðurinn er liðinn þá setur þú launin þín inn í bankann.

»Já, í þína bók.« —

»Nei, það máttu ekki. Þú verður að heita mér því að borga mér aldrei það, sem eg eyði á þenna hatta.«

»Eg sver þér það«, sagði hann hlæjandi, »En hvað lengi á þessi tilraunatími að standa?«

»Einn mánuður er víst nóg. Heldur þú það ekki?«

»Jú, það er sjálfsagt nóg.«

Hr. Bohm efndi heit sitt. Þegar hann fékk mánaðarlaunin, þá setti hann þau öll samvirkusamlega inn í bankann, nema hvað hann lét tvo fimmeyringa í vasann, sem hann hafði venjulega fyrir sporvagnspeningana.

Svo gleymdi hann öllu saman. Næsta morgun lét hann sína síðustu aura fyrir sporvagnsmíða, án þess að hugsa vitund út í það, að nú væri hann algerlega peningalaus.

Þegar hann var að fara af stað heim til morgunverðar, þá mætti hann fyrir utan skrifstofudyrnar hjá sér, kærum æskuvini sínum, sem hann ekki hafði séð í mörg ár. Hann varð svo himinlifandi gladdur yfir þessum endurfundum, að hann bauð vini sínum inn í bæjarins sínasta matsöluhús, og bað um tínan morgunverð handa þeim. Þegar þeir höfðu etið, tók hann upp peningaveskið sitt og ætlaði að fara að borga. Það er hægra að hugsa sér, en lýsa tilfinningum hans á þeirri stundu.

Um kvöldið var hann salátur, og grúfði sig með óvanalegri alvöru ofan í dagblaðið sitt. Morguninn eftir, leit út fyrir að hann ætti óvenjulega erfitt með að komast af stað til skrifstofunnar. Loksins fór hann þó, en kom bráðlega aftur, lét fyrst eins og hann leitaði að einhverju, en sagði svo kæruleysislega:

[Frh.]

Hf Eimskipafélag Íslands.

Út af fyrirspurnum, sem félagsstjórninni hafa borist viðsvegar að, vill stjórnin láta þess getið, að tekið er enn við hlutaáskriftum á skrifstofu félagsins í Reykjavík, og jafnframt mælist hún til þess, að hluta-fjársafnarar úti um land haldi áfram að taka við hlutaáskriftum og innborgunum af hlutafé. — Til þess að njóta sömu réttinda og stofn-hluthafar, verða menn að hafa skrifað sig og greitt hlutafé að fullu fyrir 1. júlí næstk.

Stjórnin.

Útgefandi: **Briet Blarnhóldsdóttir.** — Prentsmiðjan Gutenberg.